

HODOWLA PŁAZÓW

Przewodnik hodowlany

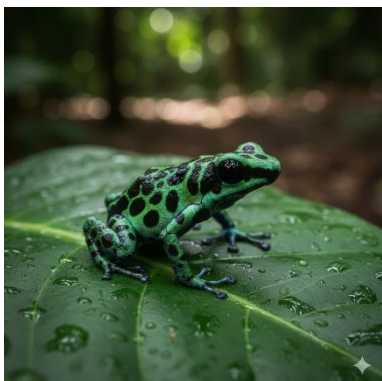

Autor: ZOO TEAM

Spis treści

Rozdział 1. Wstęp – dlaczego płazy?.....	3
Rozdział 2. Wybór zdrowego osobnika	4
Rozdział 3. Wymagania terraryjne	5
Rozdział 4. Oświetlenie i ogrzewanie	7
Rozdział 5. Wilgotność i woda	9
Rozdział 6. Dieta i suplementacja	10
Rozdział 7. Zachowanie i codzienna opieka	12
Rozdział 8. Zdrowie i profilaktyka	14
Rozdział 9. Rośliny w terrarium dla płazów.....	16
Rozdział 10. Aspekty prawne i etyczne	17
Rozdział 11. Gdzie pogłębiać wiedzę – polecane źródła i szkolenia	19
Rozdział 12. Quiz wiedzy o płazach	20

Rozdział 1. Wstęp – dlaczego płazy?

Płazy to jedne z najbardziej fascynujących mieszkańców terrariów. Już sama ich biologia sprawia, że wyróżniają się na tle innych grup zwierząt egzotycznych. Skóra, która pełni funkcję narządu oddechowego, cykl rozwojowy związany z wodą, a także niezwykła różnorodność form i barw – to tylko część powodów, dla których coraz więcej miłośników przyrody decyduje się na ich hodowlę.

W terrarystyce płazy reprezentowane są głównie przez trzy grupy:

- **żaby i ropuchy** – od małych, barwnych drzewołazów, po masywne ropuchy południowoamerykańskie,
- **rzekotki** – lekkie, nadrzewne płazy o przyssawkach na palcach, uwielbiające wspinaczkę,
- **traszki i salamandry** – płazy ogoniaste, często prowadzące półwodny tryb życia, cieszące się popularnością w akwaterrariach.

To zwierzęta, które potrafią zachwycić nie tylko wyglądem, ale też zachowaniami. Rzekotka obserwująca świat z liścia, traszka unosząca się w wodzie niczym miniaturowy smok czy żaba nawołująca charakterystycznym „rechotem” – wszystkie te sceny sprawiają, że opieka nad płazami to prawdziwa przygoda przyrodnicza.

Dlaczego warto je hodować?

- Są doskonałymi obserwowanymi – wiele gatunków aktywnych jest wieczorem i w nocy, co daje okazję do oglądania zachowań rzadko spotykanych u innych zwierząt.
- Płazy mogą być wrażliwymi wskaźnikami jakości środowiska w terrarium – jeśli coś w warunkach jest nie tak, zwierzęta szybko to pokażą.
- Hodowla uczy cierpliwości i uwagi – szczególnie, że płazy wymagają stabilnego mikroklimatu i dużej dbałości o higienę.
- Ich różnorodność pozwala na dopasowanie gatunku do własnych możliwości – od stosunkowo łatwych w utrzymaniu rzekotek, po wymagające traszki czy egzotyczne żaby tropikalne.

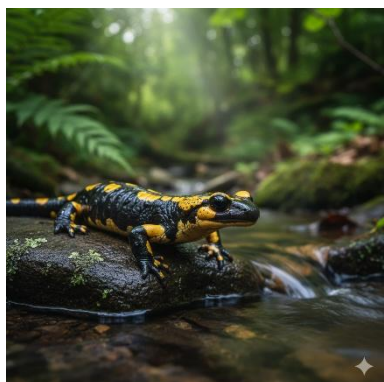
Na co trzeba być przygotowanym?

Płazy są niezwykle wrażliwe na warunki środowiskowe. Ich skóra chłonie substancje z otoczenia, dlatego jakość wody i powietrza ma ogromne znaczenie. Zaniedbania

w higienie czy nieprawidłowa wilgotność mogą szybko prowadzić do problemów zdrowotnych. Płazy nie są też zwierzętami do częstego brania na ręce – obserwacja jest tu dużo ważniejsza niż bezpośredni kontakt.

Warto więc od samego początku traktować je jako zwierzęta pokazowe i edukacyjne, które najlepiej czują się w pięknie zaaranżowanym terrarium (np. EKO terraria z ZOO TEAM) – przypominającym fragment lasu deszczowego, bagna czy oczka wodnego.

Rozdział 2. Wybór zdrowego osobnika

Decyzja o zakupie płaza powinna być dobrze przemyślana. To zwierzęta, które – choć często niewielkie i wyglądające na „proste” w utrzymaniu – są wrażliwe na błędy opiekuna. Pierwszym krokiem do udanej hodowli jest wybór **zdrowego, silnego osobnika**, najlepiej pochodzącego ze sprawdzonego źródła.

2.1. Skąd kupować płazy?

- **Hodowcy terrarystyczni** – najlepsze źródło. Zwierzęta pochodzące z hodowli są już przystosowane do życia w terrarium i mają mniejsze ryzyko chorób pasożytniczych.
- **Sklepy zoologiczne specjalistyczne** – można w nich znaleźć płazy z legalnych hodowli, choć zawsze warto pytać o dokumentację pochodzenia.
- **Wystawy i giełdy terrarystyczne** – pozwalają na bezpośredni kontakt z hodowcą, obejrzenie wielu osobników i porównanie cen.
- **Czego unikać?** Absolutnie nie należy kupować płazów od osób odławiających je z natury – jest to nielegalne, a poza tym takie zwierzęta często nie adaptują się do niewoli i mogą być nosicielami chorób.

2.2. Jak ocenić zdrowie płaza?

Podczas wyboru zwróć uwagę na:

- **Skórę** – powinna być gładka, wilgotna, bez ran, pęknięć, przebarwień czy pleśni. Matowa, przesuszona lub z białym nalotem skóra może świadczyć o infekcji.
- **Oczy** – przejrzyste, błyszczące, bez zmętnień i wydzieliny.
- **Sylwetkę** – płaz powinien być dobrze odżywiony, ale nie otyły. Zapadnięte boki czy chuda szyja to oznaka wychudzenia.

- **Ruchliwość** – zdrowy osobnik jest czujny, reaguje na bodźce, potrafi się sprawnie poruszać i skakać (u żab) lub pływać (u traszek).
- **Apetyt** – jeśli masz możliwość obserwacji, sprawdź, czy zwierzę chętnie poluje na owady. Brak zainteresowania pokarmem bywa sygnałem choroby.
- **Brak pasożytów zewnętrznych** – wszelkie drobne „robaczki” na ciele płaza lub w jego odchodach są ostrzeżeniem.

2.3. Młody czy dorosły?

- **Młode płazy** (np. żabki o długości 1–2 cm, młode traszki) są tanie i łatwiej się oswajają z nowymi warunkami. Mają jednak delikatniejszą skórę i większe ryzyko chorób, wymagają też częstszego karmienia.
- **Osobniki dorosłe** są odporniejsze, mają ustabilizowaną kondycję i wyraźnie widoczne cechy gatunkowe. Dla początkujących często lepszym wyborem są płazy w wieku subadult (podrostki), które są już wystarczająco silne, ale nie przeszły jeszcze wszystkich stresów dorosłości (np. okresów rozrodu).

2.4. Transport do domu

- Płazy należy przewozić w **wilgotnym pojemniku** wyłożonym ręcznikiem papierowym lub mchem, aby skóra nie wyschła.
- Pojemnik powinien być szczelny, ale z otworami wentylacyjnymi.
- Unikaj wystawiania zwierzęcia na bezpośrednie słońce oraz przeciągi.
- Jeśli podróż trwa dłużej, dobrze jest zabrać ze sobą zapas czystej wody do zraszania.

Rozdział 3. Wymagania terraryjne

Płazy, choć z pozoru delikatne i niewielkie, potrzebują starannie przygotowanego środowiska. W przeciwieństwie do wielu gadów, ich ciało nie jest chronione łuskami – skóra płaza jest cienka, przepuszczalna i uczestniczy w oddychaniu. Oznacza to, że każdy element terrarium – od wody, przez podłoże, po wentylację – ma bezpośredni wpływ na zdrowie i życie zwierzęcia.

3.1. Typy zbiorników dla płazów

W zależności od gatunku, można wyróżnić trzy podstawowe typy:

- **Terrarium wilgotne** – przeznaczone dla gatunków naziemnych i nadrzewnych, np. rzekotek czy żab leśnych. Podłoże utrzymuje wilgoć, a częste zraszanie pozwala odwzorować warunki tropikalne.
- **Terrarium półwodne** – idealne dla płazów ogoniastych (traszki, salamandry) oraz niektórych żab, które spędzają czas zarówno na lądzie, jak i w wodzie. Zbiornik dzieli się na część lądową i wodną, co pozwala zwierzętom swobodnie wybierać miejsce pobytu.
- **Paludarium** – rozbudowana forma terrarium półwodnego, łącząca duży zbiornik wodny z częścią lądową i bogatą roślinnością. Tworzy mini-ekosystem zbliżony do bagna lub lasu deszczowego.

3.2. Wielkość zbiornika

- Niewielkie żaby tropikalne (np. drzewołazy) można utrzymywać w zbiornikach od 30 × 30 × 30 cm, ale im większe terrarium, tym stabilniejsze warunki i zdrowsze zwierzęta.
- Rzekotki, które chętnie wspinają się po ściankach i roślinach, wymagają **wysokiego terrarium** – np. 45 × 45 × 60 cm dla pary.
- Salamandry i traszki potrzebują przestrzeni wodnej – często sprawdzają się akwaria przerobione na akwaterraria z wyspą lądową.

3.3. Wentylacja i przykrycie

Płazy potrzebują stałego dostępu do świeżego powietrza, ale jednocześnie wrażliwe są na przesuszenie. Dlatego terrarium powinno mieć:

- **górną wentylację** – metalową siatkę, która pozwala na wymianę gazów,
- **boczną wentylację** – by zapobiegać zastoju wilgoci i pleśni. Przykrycie musi być szczelne – wiele żab i traszek potrafi wspinać się po gładkich ścianach i uciekać z niezabezpieczonego zbiornika.

3.4. Podłoże

- Dla gatunków naziemnych i nadrzewnych sprawdzają się mieszanki torfu, włókna kokosowego i mchu.
- W terrariach półwodnych stosuje się często **warstwę drenażową** (np. keramzyt) przykrytą siatką, a na niej mieszankę kokosowo-torfową.
- Nigdy nie używamy żwiru o ostrych krawędziach – grozi połamaniem i poważnymi urazami przewodu pokarmowego.

3.5. Wyposażenie

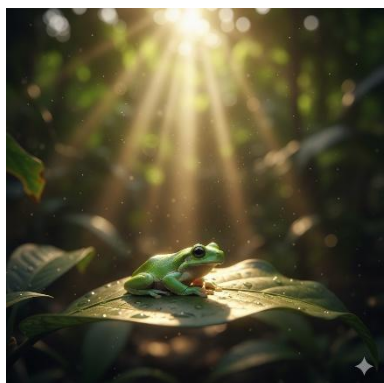
- Kryjówki z korka, gładkich kamieni lub doniczek odwróconych do góry dnem.
- Płytkie baseniki lub większe partie wodne – w zależności od gatunku.
- Rośliny żywe, które pomagają w utrzymaniu wilgotności i mikroklimatu (mchy, paprocie, bromelie).
- Gałęzie i konary dla gatunków nadrzewnych.

3.6. Utrzymanie higieny

Płazy są wyjątkowo wrażliwe na rozwój pleśni i zanieczyszczeń. Dlatego w terrarium trzeba:

- regularnie usuwać resztki pokarmu,
- wymieniać część wody co kilka dni (w akwaterrariach stosować filtry),
- co kilka miesięcy przeprowadzać gruntowne czyszczenie zbiornika

Rozdział 4. Oświetlenie i ogrzewanie

Płazy należą do grupy zwierząt, które w dużym stopniu polegają na warunkach środowiskowych. Ich metabolizm, aktywność, apetyt, a nawet procesy rozrodcze zależą od odpowiedniego rytmu dnia i nocy oraz stabilnej temperatury. W odróżnieniu od gadów, płazy rzadko potrzebują intensywnego dogrzewania, ale zbyt niska temperatura lub brak cyklu świetlnego szybko prowadzą do spadku odporności i problemów zdrowotnych.

4.1. Światło i cykl dobowy

- **Cykl dnia i nocy** – w terrarium powinien być zbliżony do naturalnego: zwykle 10–12 godzin światła dziennie.
- **Rodzaj oświetlenia** – wystarczy zwykła świetlówka LED lub żarówka energooszczędna, dająca jasne, rozproszone światło. Płazy nie potrzebują intensywnego oświetlenia punktowego, jak np. jaszczurki wygrzewające się na słońcu.
- **Światło UVB** – większość płazów nie wymaga takiego promieniowania w takiej skali jak gady. Jednak w przypadku niektórych gatunków tropikalnych (np. drzewołazy, rzekotki) zaleca się stosowanie niskiego poziomu UVB (2–5%), co wspomaga metabolizm wapnia i ogólną kondycję.

- **Bezpośrednie słońce** – terrarium nie powinno stać na parapecie w nasłonecznionym miejscu, bo może się błyskawicznie przegrzać.

4.2. Ogrzewanie

- Większość płazów dobrze funkcjonuje w **temperaturze pokojowej (20–24°C)**.
- Gatunki tropikalne (np. rzekotki, drzewołazy) wymagają wyższych wartości – **24–26°C w dzień**, z lekkim spadkiem do 20–22°C w nocy.
- Płazy stref umiarkowanych (np. traszki, salamandry europejskie) często wolą niższe temperatury – **18–22°C**, a ich hodowla w zbyt ciepłym pomieszczeniu może być dla nich szkodliwa.

4.3. Jak ogrzewać terrarium?

- **Maty i kable grzewcze** – montowane na boku zbiornika, nigdy pod całym dnem, aby uniknąć przegrzania.
- **Lampy grzewcze** – stosowane sporadycznie, głównie w wysokich paludariach, gdzie część zbiornika ma charakter tropikalnego lasu.
- **Ogrzewanie pomieszczenia** – w wielu przypadkach wystarczy utrzymywanie stałej, komfortowej temperatury w pokoju.

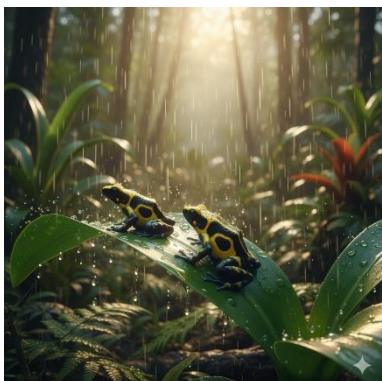
4.4. Gradient termiczny

Podobnie jak gady, płazy korzystają z możliwości wyboru cieplejszych i chłodniejszych stref. Dlatego nawet jeśli terrarium ogrzewamy minimalnie, warto zapewnić **różnicę temperatur między jedną a drugą częścią zbiornika** (2–4°C). Pozwala to zwierzętom samodzielnie regulować metabolizm i aktywność.

4.5. Kontrola i bezpieczeństwo

- Używaj **termometrów i higrometrów** w różnych częściach terrarium.
- Unikaj gwałtownych zmian – nagły wzrost temperatury lub spadek wilgotności może wywołać u płazów szok środowiskowy.
- Nigdy nie stosuj zwykłych żarówek do dogrzewania w nocy – zaburzenie cyklu świetlnego negatywnie wpływa na kondycję płazów

Rozdział 5. Wilgotność i woda

Płazy są szczególnie zależne od jakości wody i wilgotności powietrza. Ich cienka, przepuszczalna skóra nie tylko oddycha, ale także wchłania wodę i elektrolity z otoczenia. To sprawia, że warunki panujące w terrarium muszą być wyjątkowo stabilne i bezpieczne.

5.1. Znaczenie wilgotności

- **Prawidłowa wilgotność** zapobiega wysychaniu skóry i wspiera procesy oddychania skórniego.
- Zbyt **niska wilgotność** prowadzi do odwodnienia, problemów z linieniem i osłabienia.
- Zbyt **wysoka wilgotność** (utrzymująca się stale powyżej 90%) sprzyja rozwojowi pleśni, grzybów i bakterii.

Przykładowe zakresy wilgotności:

- Rzekotki i drzewołazy: **70–90%**
- Żaby tropikalne: **70–80%**
- Traszki i salamandry: **60–80%**, z możliwością okresowych spadków
- Płazy z klimatu umiarkowanego: **50–70%**, w zależności od gatunku

5.2. Metody utrzymywania wilgotności

- **Ręczne zraszanie** – codzienne spryskiwanie wnętrza terrarium miękką wodą.
- **Systemy automatyczne** – zraszacze lub foggery (generatory mgły), przydatne w dużych paludariach.
- **Warstwa wilgotnego podłoża** – torf, włókno kokosowe, mech sphagnum utrzymują wodę i oddają ją powoli do powietrza.
- **Rośliny żywe** – stabilizują mikroklimat i naturalnie zwiększają wilgotność.

5.3. Woda w terrarium

Każdy płaz powinien mieć dostęp do czystej wody – czy to w postaci płytkiego baseniku, czy większego zbiornika wodnego.

Zasady przygotowania wody:

- **Nigdy nie używamy wody prosto z kranu** – zawiera chlor i metale ciężkie, które są toksyczne dla płazów.
- **Woda uzdatniona** – najlepiej odstana przez 24 h, przefiltrowana lub przygotowana za pomocą specjalnych preparatów akwaryistycznych.
- **Woda butelkowana** – można stosować, jeśli ma niską zawartość minerałów (woda źródłana, nie mineralna).
- **Filtracja** – w akwariach konieczny jest filtr biologiczny i mechaniczny, który usuwa resztki pokarmu i amoniak.

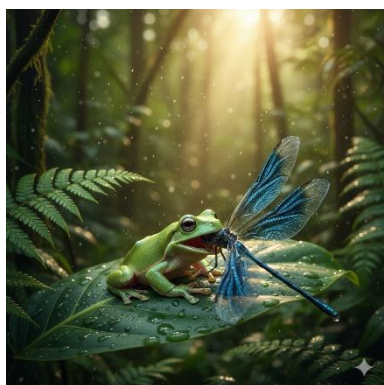
5.4. Higiena wody

- W małych miseczkach wodę wymienia się **codziennie**.
- W większych zbiornikach częściowe podmiany wykonuje się **2–3 razy w tygodniu**, w zależności od obsady.
- Regularne czyszczenie zapobiega rozwojowi bakterii i pasożytów, które łatwo atakują płazy przez skórę.

5.5. Kąpiele i linienie

Niektóre gatunki (np. żaby drzewołazy) chętnie korzystają z kąpeli. Dla traszek i salamander woda jest także naturalnym środowiskiem linienia – w jej obecności stara skóra łatwiej odchodzi, a zwierzę często ją zjada, odzyskując składniki odżywcze.

Rozdział 6. Dieta i suplementacja

Płazy to zwierzęta w większości **mięsożerne**, a ich dieta w naturze opiera się na drobnych bezkręgowcach i okazjonalnie małych kręgowcach. W warunkach terrarium najczęściej karmimy je owadami hodowlanymi, pamiętając o koniecznej różnorodności oraz suplementacji, która zapobiega niedoborom.

6.1. Podstawowy pokarm dla płazów

Najczęściej stosowane owady karmowe:

- **Świerszcze (*Acheta domesticus*, *Gryllus bimaculatus*, *Gryllus assimilis*)** – podstawowe źródło białka, ruchliwe, pobudzają instynkt łowiecki.

- **Karaczany (*Blaptica dubia*, *Shelfordella lateralis*)** – wartościowe pokarmowo, mniej hałaśliwe niż świerszcze.
- **Muchy i larwy much** – szczególnie chętnie zjadane przez traszki i żaby.
- **Mączniki i drewnojady** – bogate w tłuszcz, podawane okazjonalnie.
- **Muszki owocowe (*Drosophila melanogaster*, *D. hydei*)** – idealne dla młodych i drobnych gatunków (np. drzewołazów).
- **Szarańcza** – duży pokarm dla większych płazów, np. żab rogatych.

Niektóre gatunki większych żab (np. *Pyxicephalus adspersus* – żaba bycza afrykańska) mogą przyjmować także małe gryzonie, rybki lub inne płazy, ale w hodowli należy ograniczać ten rodzaj pokarmu do minimum – zbyt kaloryczny i obciążający metabolizm.

6.2. Zasady karmienia

- Pokarm powinien być **dopasowany do wielkości pyska** – złota zasada brzmi: ofiara nie powinna być większa niż szerokość głowy płaza.
- Młode karmimy **codziennie**, dorosłe zwykle **co 2–3 dni**.
- Lepiej podać kilka mniejszych owadów niż jednego dużego – ułatwia to trawienie i zmniejsza ryzyko zadławienia.
- Pokarm najlepiej podawać **żywy**, aby pobudzał instynkt polowania. W przypadku mniej aktywnych płazów można stosować pęsetę do karmienia.

6.3. Karmienie owadów karmowych („gut-loading”)

Owady karmowe same w sobie nie są pełnowartościowym pokarmem – ich wartość odżywcza zależy od tego, czym są karmione. Dlatego przed podaniem płazom powinny otrzymywać:

- warzywa (marchew, cukinia, dynia),
- owoce (jabłko, banan),
- specjalistyczne pasze i mieszanki witaminowo-białkowe dla owadów.

Dzięki temu płaz dostaje pośrednio bogatszy zestaw składników odżywczych.

6.4. Suplementacja

- **Wapń** – absolutnie kluczowy. Brak wapnia prowadzi do metabolicznej choroby kości. Stosuje się proszki wapniowe, którymi posypuje się owady przed podaniem.
- **Witaminy** – szczególnie ważna jest witamina D3, umożliwiająca prawidłowe wykorzystanie wapnia. W przypadku płazów zaleca się preparaty o niższym stężeniu niż dla gadów i stosowanie ich nie częściej niż 1–2 razy w tygodniu.

- **Zasada równowagi** – nadmiar suplementów może być równie groźny jak ich brak.

6.5. Czego nie podawać płazom?

- Pokarmu z natury (owady zebrane na łące, dżdżownice z ogrodu) – ryzyko pasożytów i pestycydów.
- Surowego mięsa, wędlin, karmy dla psów i kotów – nie odpowiadają potrzebom płazów, zaburzają gospodarkę wapniowo-białkową.
- Owoców i warzyw – płazy nie trawią celulozy, więc nie stanowią one dla nich źródła składników odżywczych.

Rozdział 7. Zachowanie i codzienna opieka

Opieka nad płazami nie ogranicza się do karmienia i utrzymywania właściwych parametrów środowiska. To również codzienna obserwacja ich zachowania, pielęgnacja terrarium i reagowanie na subtelne sygnały świadczące o kondycji zwierząt. Płazy są bardzo wrażliwe – każda zmiana w ich zachowaniu może być pierwszym objawem problemu zdrowotnego lub stresu.

7.1. Aktywność płazów

- **Rzekotki i drzewołazy** – aktywne głównie wieczorem i w nocy. Dzień spędzają ukryte wśród liści, a po zmroku rozpoczynają intensywne polowania.
- **Żaby naziemne i ropuchy** – często prowadzą bardziej stacjonarny tryb życia, polują z zasadzki.
- **Traszk i salamandry** – wiele gatunków aktywnych jest o zmierzchu i nocą, w ciągu dnia przebywają w kryjówkach lub w wodzie.

Obserwacja rytmu aktywności pozwala ocenić, czy zwierzę czuje się dobrze – płaz, który nagle staje się ospały i unika ruchu, wymaga kontroli warunków lub konsultacji ze specjalistą.

7.2. Kontakt z człowiekiem

W przeciwieństwie do wielu gadów, płazy **nie nadają się do częstego brania na ręce**. Ich skóra wchłania substancje chemiczne, a ludzki pot czy resztki mydła mogą im poważnie zaszkodzić. Jeśli już zachodzi konieczność przeniesienia zwierzęcia:

- używaj wilgotnych, czystych rąk (bez kremów, mydła, dezynfekcji),

- najlepiej stosuj miękką siatkę lub plastikowy pojemnik,
- ograniczaj kontakt do minimum, traktując płaza jako zwierzę do obserwacji.

7.3. Pielęgnacja skóry i linienie

- Płazy zrzucają wierzchnią warstwę skóry w procesie linienia, zwykle kilka razy w roku.
- Zdrowy osobnik zjada swoją starą skórę – odzyskuje w ten sposób składniki odżywcze.
- Problemy z linieniem (np. resztki skóry na palcach) świadczą często o zbyt niskiej wilgotności lub osłabieniu organizmu. W takim przypadku należy zwiększyć zraszanie i zadbać o higienę terrarium.

7.4. Codzienna rutyna opieku

- Rano i wieczorem sprawdzaj wilgotność i temperaturę.
- Codziennie kontroluj czystość wody – wymieniaj ją, jeśli jest zabrudzona.
- Usuwać resztki owadów i odchody, by zapobiegać rozwojowi pleśni.
- Obserwuj płaza – jego apetyt, aktywność i wygląd skóry to najlepsze wskaźniki zdrowia.

7.5. Zachowania niepokojące

- Długotrwała apatia i brak reakcji na bodźce.
- Utrata apetytu przez kilka dni (poza okresem linienia).
- Pływanie w kółko lub trudności z utrzymaniem równowagi.
- Pienista wydzielina z pyska, trudności w oddychaniu.
- Owrzodzenia lub plamy na skórze.

Każdy z powyższych objawów wymaga natychmiastowego sprawdzenia warunków w terrarium i – jeśli nie poprawią się w ciągu doby – konsultacji z lekarzem weterynarii specjalizującym się w płazach.

Rozdział 8. Zdrowie i profilaktyka

Płazy są zwierzętami wyjątkowo wrażliwymi – ich cienka, przepuszczalna skóra czyni je podatnymi na infekcje i zatrucia, a każdy błąd w hodowli szybko odbija się na zdrowiu. Z tego powodu **profilaktyka** i utrzymywanie stabilnych warunków w terrarium mają większe znaczenie niż późniejsze leczenie.

8.1. Najczęstsze choroby płazów

- **Infekcje grzybicze (chytridiomykoza, pleśniawki skórne)**

Objawy: matowa skóra, białawy nalot, ospałość, brak apetytu.
Przyczyny: zbyt wysoka wilgotność, brak wentylacji, kontakt z zakażonymi osobnikami.

- **Infekcje bakteryjne („czerwone nogi”)**

Objawy: zaczerwienienia kończyn i brzucha, brak ruchliwości, czasem posocznica.
Przyczyny: zabrudzona woda, brak higieny w terrarium.

- **Pasożyty wewnętrzne i zewnętrzne**

Objawy: wychudzenie mimo apetytu, biegunki, robaki w odchodach, widoczne „robaczki” na skórze.
Przyczyny: pokarm z natury, kontakt z dzikimi zwierzętami.

- **Problemy metaboliczne (niedobór wapnia i witaminy D3)**

Objawy: deformacje kości, trudności w poruszaniu się, utrata siły mięśniowej.
Przyczyny: brak suplementacji, niewłaściwa dieta.

- **Zatrucia**

Objawy: nagła apatia, brak koordynacji, śluz w pysku, śmierć w krótkim czasie.
Przyczyny: chemikalia w wodzie (chlor, detergenty), toksyczne podłoża, nieodpowiednie dekoracje.

8.2. Profilaktyka – klucz do zdrowia

- **Higiena** – regularne usuwanie resztek pokarmu, codzienna wymiana wody w pojemnikach, filtracja w akwaterrariach.

- **Stabilne warunki** – wilgotność i temperatura w zakresie odpowiednim dla gatunku, bez gwałtownych wahań.
- **Suplementacja** – wapń i witaminy w odpowiednich dawkach, by uniknąć chorób metabolicznych.
- **Kwarantanna** – każdy nowy osobnik powinien być przez co najmniej 4 tygodnie trzymany w osobnym zbiorniku, aby wykluczyć choroby zakaźne.
- **Bezpieczne materiały** – tylko sprawdzone podłoża i dekoracje, brak kontaktu z chemikaliami.

8.3. Pierwsza pomoc i kiedy do weterynarza?

- W razie nagłego osłabienia płaza – **przenieść go do czystego, wilgotnego pojemnika z odstaną wodą**, ograniczyć stres i obserwować.
- Przy problemach ze skórą – sprawdzić wilgotność i wentylację, usunąć potencjalne źródło zakażenia (np. spleśniałe elementy dekoracji).
- W każdym przypadku poważniejszych objawów (brak apetytu, zaczerwienienia, obrzęki, trudności z oddychaniem) konieczna jest **wizyta u lekarza weterynarii** specjalizującego się w płazach.

8.4. Zdrowie a stres

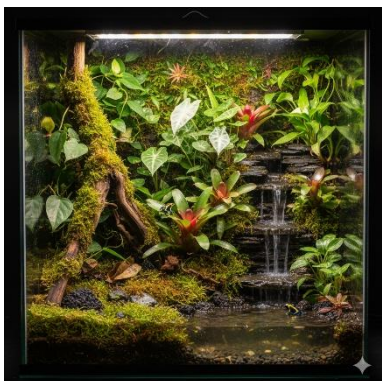
Stres jest częstą przyczyną problemów zdrowotnych u płazów. Objawia się m.in.:

- zmianą rytmu aktywności,
- rezygnacją z polowania,
- ukrywaniem się w nietypowych miejscach,
- nadmierną ucieczkowością.

Najczęstsze źródła stresu to:

- zbyt małe terrarium,
- częste manipulacje i hałas,
- brak kryjówek,
- nieprawidłowe warunki środowiskowe.

Rozdział 9. Rośliny w terrarium dla płazów

Rośliny pełnią w terrarium z płazami niezwykle ważną rolę – nie tylko estetyczną, ale też praktyczną. Stabilizują wilgotność, oczyszczają powietrze i wodę, tworzą kryjówki oraz naturalne podłoże do polowania i odpoczynku. Wybór odpowiednich gatunków roślin to klucz do stworzenia zdrowego, zrównoważonego mikroklimatu.

9.1. Zalety stosowania roślin żywych

- **Utrzymywanie wilgotności** – liście i podłoże roślin zatrzymują wodę, oddając ją stopniowo do otoczenia.
- **Filtracja i oczyszczanie** – rośliny pobierają substancje z podłoża i wody, poprawiając jej jakość w akwaterrariach.
- **Kryjówki** – gęsta roślinność daje płazom poczucie bezpieczeństwa.
- **Naturalne zachowania** – płazy chętniej korzystają z otoczenia przypominającego ich środowisko w naturze.

9.2. Rośliny polecane do terrariów z płazami

- **Mchy i porosty:**
 - mech *Sphagnum* – idealny do utrzymywania wilgoci, świetny w kryjówkach i jako podłoże,
 - mchy i porosty leśne (z uprawy, nie zebrane z natury) – dobre do naturalnych aranżacji.
- **Rośliny naziemne:**
 - *Monstera obliqua* – wytrzymała, dobrze znosi wilgoć,
 - *Spathiphyllum* (skrzydłokwiat) – roślina oczyszczająca powietrze,
 - *Peperomia* – niewielka, odporna, nadaje się do małych zbiorników.
- **Rośliny pnące i okrywowe:**
 - *Philodendron scandens* – pnącze odporne na wilgoć,
 - *Pothos* (*Epipremnum aureum*) – szybko rośnie, dobrze utrzymuje wilgoć,
 - *Ficus pumila* – drobne listki, płoży się po podłożu i ściankach.

- **Rośliny akwatoryjne** (do części wodnych):
 - *Anubias* – rośnie przytwierdzony do korzeni i kamieni,
 - *Microsorium pteropus* (wiązanka, paproć wodna) – odporna, dekoracyjna,
 - *Echinodorus* – klasyczna roślina akwariowa, toleruje półwodne warunki.

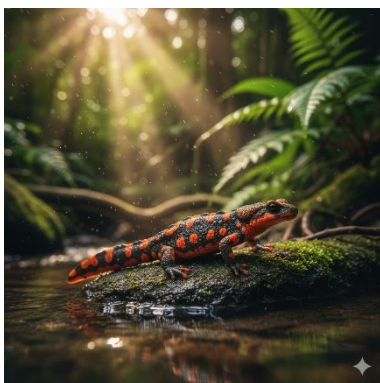
9.3. Rośliny, których należy unikać

- Rośliny o **twardych, ostrych liściach** (np. kaktusy, agawy) – mogą ranić płazy.
- Gatunki **trujące** – np. difenbachia, oleander, zamiokulkas. Płazy często ocierają się o liście, a toksyny mogłyby przenikać przez ich skórę.
- Rośliny zebrane z natury – mogą być nosicielami pasożytów, pestycydów lub grzybów.

9.4. Utrzymanie roślin w terrarium

- Rośliny należy sadzić w **żyznym, ale przepuszczalnym podłożu** (mieszanki torfu, włókna kokosowego, piasku).
- Warto stosować warstwę drenażową (keramzyt, żwir) oddzieloną siatką od podłoża – zapobiega gniciu korzeni.
- Rośliny nie wymagają intensywnego nawożenia – zbyt duża ilość chemii w podłożu mogłaby zaszkodzić płazom. Jeśli konieczne jest wsparcie, najlepiej używać nawozów organicznych w minimalnych ilościach.

Rozdział 10. Aspekty prawne i etyczne

Hodowla płazów to nie tylko pasja, ale również odpowiedzialność. Ze względu na swoją wrażliwość na zmiany środowiska, wiele gatunków płazów znajduje się pod ścisłą ochroną prawną. Zanim zdecydujemy się na zakup żaby, traszki czy salamandry, musimy być świadomi zarówno przepisów, jak i etycznych konsekwencji naszej decyzji.

10.1. Ochrona prawna płazów

- **Gatunki rodzime (występujące w Polsce)** – wszystkie podlegają ochronie prawnej. Oznacza to, że **nie wolno ich odławiać ani przetrzymywać** bez odpowiednich zezwoleń. Dotyczy to m.in. rzekotek, żab brunatnych, traszek i salamandry plamistej.

- **Gatunki egzotyczne** – większość dostępnych w handlu pochodzi z hodowli, jednak część jest objęta regulacjami międzynarodowymi (CITES). W takim przypadku sprzedaż musi odbywać się z dokumentami potwierdzającymi legalne pochodzenie.
- **Zakupy w legalnych źródłach** – nabywając płazy od hodowcy lub w sklepie, warto zawsze pytać o pochodzenie zwierzęcia i dokumenty. To nie tylko kwestia prawa, ale i bezpieczeństwa – zwierzęta odłowione z natury często chorują i źle znoszą niewolę.

10.2. Etyczne aspekty hodowli

- **Dobrostan ponad wszystko** – płaz nie jest ozdobą, ale żywą istotą wymagającą troski i stabilnych warunków życia. Terrarium musi być urządzone tak, by zapewniało mu poczucie bezpieczeństwa i możliwość naturalnych zachowań.
- **Nie rozmnażaj bez planu** – rozmnażanie płazów w domowych warunkach może być fascynującym doświadczeniem, ale wymaga wiedzy, odpowiednich zbiorników i pewności, że młode znajdą opiekunów. Nadmiar zwierząt prowadzi często do niehumanitarnego traktowania.
- **Unikaj traktowania płazów jak „zabawek”** – są to zwierzęta do obserwacji, a nie do częstego dotykania. Ich delikatna skóra źle znosi kontakt z ludzkimi rękami.
- **Odpowiedzialność długoterminowa** – choć wiele płazów żyje krócej niż gady czy żółwie, niektóre gatunki mogą dożyć kilkunastu lat. To zobowiązanie na długi czas.

10.3. Edukacyjna rola hodowli

Hodowla płazów może mieć ogromną wartość edukacyjną – zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Obserwowanie cyklu życia, od kijanki po dorosłego osobnika, czy poznawanie nocnej aktywności rzekotek rozwija wiedzę biologiczną i wrażliwość na przyrodę. Dlatego odpowiedzialna hodowla powinna być traktowana jako sposób pogłębiania wiedzy, a nie wyłącznie hobby.

Rozdział 11. Gdzie pogłębiać wiedzę – polecane źródła i szkolenia

Choć ten poradnik stanowi solidną bazę wiedzy o hodowli płazów, warto pamiętać, że terrarystyka to dziedzina rozwijająca się dynamicznie. Nowe odkrycia biologiczne, doświadczenia hodowców i coraz doskonalsze rozwiązania techniczne sprawiają, że zawsze można dowiedzieć się czegoś więcej.

11.1. Literatura i publikacje

- **Podstawowe książki o płazach** – dostępne są zarówno pozycje popularnonaukowe, jak i specjalistyczne atlasy, które pozwalają lepiej poznać biologię i różnorodność gatunków.
- **Podręczniki terrarystyczne** – szczególnie polecane są publikacje niemieckich i anglojęzycznych autorów, którzy od lat rozwijają standardy hodowli płazów w terrariach i paludariach.
- **Czasopisma hobbystyczne** – np. „Elaphe”, „Terraria” – zawierają artykuły hodowców z praktycznymi wskazówkami.

11.2. Fora i społeczności internetowe

- Polskie fora terrarystyczne – miejsca wymiany doświadczeń i porad.
- Międzynarodowe grupy na portalach społecznościowych – dają możliwość kontaktu z hodowcami z całego świata, co szczególnie pomaga przy rzadkich gatunkach.
- Kanały YouTube i blogi hodowców – świetne źródło inspiracji do aranżacji terrariów i obserwacji zachowań zwierząt.

11.3. Szkolenia i warsztaty

- **ZOO TEAM AKADEMIA** – organizujemy szkolenia stacjonarne i warsztaty praktyczne, w trakcie których uczestnicy mogą zdobyć wiedzę o hodowli płazów, nauczyć się aranżować paludaria i poznać zasady prawidłowej opieki nad różnymi gatunkami. To doskonała okazja, by nie tylko poszerzyć swoją wiedzę teoretyczną, ale też zdobyć doświadczenie w bezpośrednim kontakcie ze zwierzętami.
- Lokalne ogrody zoologiczne i centra edukacyjne – często prowadzą zajęcia i wystawy związane z płazami, pokazując ich rolę w ekosystemach.

Rozdział 12. Quiz wiedzy o płazach

Sprawdź, ile zapamiętałeś z tego poradnika. Odpowiedz na poniższe pytania i oceń swoją wiedzę.

Pytania:

1. Dlaczego płazy są tak wrażliwe na warunki środowiskowe w terrarium?
 - a) Ponieważ mają cienką, przepuszczalną skórę
 - b) Ponieważ wymagają dużej ilości światła UVB
 - c) Ponieważ są aktywne tylko w nocy
2. Jakiej wody nigdy nie należy podawać płazom bez uzdatnienia?
 - a) Deszczowej
 - b) Źródlanej
 - c) Z kranu
3. Które owady karmowe nadają się najlepiej jako podstawowy pokarm dla większości płazów?
 - a) Mączniki
 - b) Świerszcze
 - c) Motyle nocne
4. Co jest najważniejszym suplementem w diecie płazów?
 - a) Żelazo
 - b) Wapń
 - c) Magnez
5. Dlaczego płazów nie należy często brać na ręce?
 - a) Bo ich skóra wchłania substancje chemiczne z ludzkich dłoni
 - b) Bo mogą ugryźć
 - c) Bo łatwo uciekają

6. Jakie terrarium najlepiej nadaje się dla traszek i salamander?
- a) Terrarium suche
 - b) Terrarium pustynne
 - c) Terrarium półwodne
7. Jakie objawy mogą świadczyć o infekcji grzybiczej u płazów?
- a) Zaczerwienione oczy
 - b) Matowa skóra z białawym nalotem
 - c) Głośne odgłosy nocą
8. Jakie rośliny można bezpiecznie stosować w terrariach dla płazów?
- a) Oleander i zamiokulkas
 - b) Peperomia i Epipremnum (pothos)
 - c) Kaktusy i agawy
9. Co jest podstawowym źródłem stresu u płazów w terrarium?
- a) Zbyt mała przestrzeń, hałas i częste manipulacje
 - b) Zbyt duża ilość kryjówek
 - c) Obecność roślin
10. Czy w Polsce wolno odławiać dzikie gatunki płazów do hodowli domowej?
- a) Tak, ale tylko rzekotki
 - b) Nie, wszystkie gatunki rodzime są chronione
 - c) Tak, jeśli znajdziemy je na własnej działce

Klucz odpowiedzi:

1. a
2. c
3. b
4. b
5. a
6. c
7. b
8. b
9. a
10. b

Ocena wyników:

- **9–10 pkt** – Świetnie! Masz solidne podstawy, by rozpocząć odpowiedzialną hodowlę płazów.
- **6–8 pkt** – Dobra znajomość tematu, ale warto jeszcze powtórzyć niektóre zagadnienia.
- **3–5 pkt** – Masz ogólne pojęcie, lecz przed rozpoczęciem hodowli przeczytaj poradnik raz jeszcze.
- **0–2 pkt** – Płazy to wymagające zwierzęta – zanim je kupisz, koniecznie uzupełnij swoją wiedzę.

